

BETÆNKNING

Afgivet af Familie- og Sundhedsudvalget

vedrørende

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx.xx om alderspension.

(Fremsat pva Naalakkersuisut af Naalakkersuisoq for Familier, Ligestilling og Sociale Anliggender)

Afgivet til forslagets 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Tillie Martinussen, Demokraterne, formand

Medlem af Inatsisartut Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit, næstformand

Medlem af Inatsisartut Jess Svane, Siumut

Medlem af Inatsisartut Laura Tàunâjik, Siumut

Medlem af Inatsisartut Ineqi Kielsen, Siumut

Medlem af Inatsisartut Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 8. oktober 2015 under EM2015 nærmere gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Det fremføres i forslaget, at det har til formål at sikre alle alderspensionister rimelige levevilkår, hvilket skal forstås som at sikre en levestandard på et vist minimumsniveau for de økonomisk set svageste pensionister.

Forslaget har videre til formål at tage højde for det stærkt stigende udgiftspres, der følger af et stigende antal ældre.

Hovedpunkter i forslaget

Ændring af pensionsalderen

Med lovforslaget i den fremlagte form skal pensionsalderen gradvist stige fra de nuværende 65 år til 67 år i 2021. Der gives mulighed for, at kommunalbestyrelserne efter ansøgning kan beslutte at fremrykke pensionsalderen for personer, som er nedslidt efter 35 års fysisk eller psykisk hårdt arbejde.

Ændrede pensionsbeløb

Det foreslås, at alderspensionen kommer til at bestå af et grundbeløb og et pensionstillæg. Som tillæg kan derudover gives børnetillæg, handicap- og helbredstillæg samt under særlige omstændigheder et økonomisk tillæg. Der kan dertil ydes rådighedsbestemte tillæg på baggrund af kommunalt fastsatte minimumsgrænser for alderspensionisters rådighedsbeløb efter afholdelse af faste udgifter.

Dækning af rejseudgifter til begravelse internt i Grønland

Lovforslaget giver ret til alderspensionister til at kunne få dække rejseudgifter én gang årligt i forbindelse med deltagelse i begravelse i Grønland udenfor hjembyen i tilfælde af en nær pårørendes død.

Gratis hjemmehjælp

Lovforslaget giver kommunalbestyrelserne mulighed for at tilbyde gratis hjemmehjælp, såfremt denne anses nødvendig for at alderspensionisten kan forblive i eget hjem.

Incitament til at forblive på arbejdsmarked

Forslaget rummer i relation til alderspensionsbeløbet incitamenter for ældre, der kan og gerne vil fortsætte med at være erhvervsaktive.

Aktuel skattepligtig indkomst uden ligningsmæssige fradrag

Forslaget lægger op til, at man tager udgangspunkt i den aktuelle skattepligtige indkomst uden ligningsmæssige fradrag. Den aktuelle indkomst skal være baseret på den faktiske skattepligtige indkomst på ansøgningstidspunktet uden at indkomsten nedsættes af ligningsmæssige fradrag, herunder negativ kapitalindkomst, hvorved alle ansøgere behandles mere ensartet. Ved opgørelsen af den samlede aktuelle skattepligtige indkomst indgår A-indkomst og B-indkomst uden at de ligningsmæssige fradrag er fratrukket. Pensionisten og eventuel partners aktuelle skattepligtige indkomst opgøres på ansøgningstidspunkt, hvor der tages udgangspunkt i den indkomst, som pensionisten og eventuel partner har haft i indeværende kalenderår samt den forventede indtægt, som borgeren forventer at have i den resterende del af kalenderåret.

Det fremføres videre i forslaget, at alderspensionister i parforhold med en person, som ikke er pensionist, hvor parrets samlede aktuelle skattepligtige indkomst uden ligningsmæssige fradrag er under 200.000 kr., betragtes som enlige.

1. behandling af forslaget i Inatsisartut

Forslaget blev 1. behandlet den 8. oktober 2015.

Foruden forelæggelsesnotat fremført af Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender blev der fremført skriftlige ordførerindlæg fra partierne: Siumut, Inuit Ataqatigiit, Demokraterne Atassut og Partii Naleraq. Der kan henvises til de skriftlige ordførerindlæg i deres helhed på hjemmesiden for Inatsisartut www.inatsisartut.gl

Siumut kunne godkende forslaget i sin helhed. Siumut fremførte ønske om, at Naalakkersuisut skulle undersøge muligheden for også fiskere, fangere og landmænd får mulighed for at indgå pensionsordninger.

Inuit Ataqatigiit opfordrede til, at man i det videre udvalgsarbejde med forslaget særligt drøftende tidspunktet for lovens ikrafttræden, at man videre drøftede, hvorvidt der var givet et passende varsel for en stigning i pensionsalderen, at man drøftede en eventuel forhøjelse af pensionen for enlige, at man i udvalget drøftede den foreslåede stigning i pensionsalderen, og at man i udvalget drøftede eller forholdt sig til samspilsproblematikker i forhold til anden sociallovgivning, fx boligsikring.

Demokraterne var som udgangspunkt også imødekomme overfor forslaget, som de anså som økonomisk påkrævet og afbalanceret. Demokraterne fremførte, at partiet gerne så, at man var endnu mere landsigtet med forslaget, således at pensionsalderen i 2024 skal stige til 68 år, i 2027 til 69 år og til 70 år i 2030. Demokraterne fremførte videre, at man i det kommende udvalgsarbejde skulle vurdere, hvorvidt hustandens indkomst skulle have indflydelse på i hvilket omfang det offentlige skulle dække udgifter til begravelse udenfor hjembyen.

Høringssvar

Udvalget konstaterer, at forslaget i perioden fra den 20. maj til 24. juni 2015 blev sendt i høring hos følgende:

KANUNUPE, NIISIP, NUSUKA, KANUKOKA, SIK, Grønlands Erhverv, AK, IMAK, PIP, ASG, PPK, KNAPK, BDO, Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Dansk Institut for Menneskerettigheder, Ældreforeningen, Det Sociale Ankenævn, MIO, Inooqat, samtlige departementer i Grønlands Selvstyre, og hver af de fire kommuner.

Udvalget konstaterer, at følgende har afgivet høringssvar til forslaget:

Inooqat, SIK, Grønlands Erhverv, Institut for Menneskerettigheder, MIO, Det Sociale Ankenævn, BDO, Grønlands Råd for Menneskerettigheder, IMAK, NIISIP, ASG, PPK, KANUKOKA, Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug, Departementet for Natur,

Miljø og Justitsområdet, Qaasuitsup Kommunia, Kommuneqarfik Sermersooq, Qeqqata Kommunia,

Udvalget konstaterer, at følgende ikke havde bemærkninger til forslaget:

Departementet for Natur, Miljø og Justitsområdet, Institut for Menneskerettigheder, Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug, Kattuffik Utoqqaat Nipaat.

Udvalget konstaterer, at der i forslagets almindelige bemærkninger sker en gennemgang af det væsentligste indhold i de høringssvar, som er indgivet til Departementet for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender.

Udvalget har haft mulighed for at gennemgå alle afgivne høringssvar, og tager samlet den afviklede høring til efterretning. Under 1. behandlingen af forslaget blev det bemærket, at landsorganisationen for ældre Kattuffik Utoqqaat Nipaat ikke havde afgivet høringssvar, hvorfor udvalget under behandlingen af forslaget ville invitere denne organisation til et møde.

Udvalgets behandling af forslaget

Møde med ældreorganisationen Kattuffik Utoqqaat Nipaat

Udvalget inviterede repræsentanter fra landsorganisationen for ældre - Kattuffik Utoqqaat Nipaat til møde den 14. oktober 2015. Udvalget fik bekræftet, at Kattuffik Utoqqaat Nipaat er en landsdækkende ældreorganisation, og dermed samlende stemme for de enkelte ældreforeninger. Det blev overfor udvalget oplyst, at ældreorganisation er løbende i dialog med de lokale ældreforeninger, om end der er ressourcemæssige begrænsninger. Kattuffik Utoqqaat Nipaat havde således ikke været i dialog med alle ældreforeninger eller ældre enkelte alle steder i Nordgrønland og Østgrønland.

Organisationen fremførte helt overordnet, at det er vigtigt, at denne type reformtiltag og reformforslag på ældreområdet planlægges i god tid efter forudgående dialog. Dernæst er det vigtigt, at der informeres grundigt om indholdet i reformen, så alderspensionisterne og de, der står på tærsklen til alderdommen, gives god mulighed for at indrette sig efter forholdene.

Under hensyn til, at landsorganisationen ikke havde været i dialog med alle ældreforeninger, så kunne organisationen ikke udtale sig samlet om forslagets enkelte dele. For mange ældre indeholdt forslaget i sig selv utvivlsomt gode elementer som eksempelvis gratis hjemmehjælp.

Generelt var man i organisationen bekymret for stigningen i pensionsalderen. Det blev fra organisationens side fremført, at ældre er ikke en ensartet gruppe, hvortil kommer, at levevilkårene er ganske forskellige rundt omkring i landet. Mange ældre er meget nedslidte og beskæftigelsesmulighederne er varierende. For nogle er det positivt at kunne være mere på

arbejdsmarkedet, men man skal også være opmærksom på, at mange ikke vil magte det. Organisationen anså samlet, at stigningen i pensionsalderen burde udsætte i mindst 1 år.

Fælleshenvendelse fra fagorganisationerne AK, ASG, IMAK, NPK og PKK

Udvalget har modtaget fælleshenvendelser fra de nævnte faglige organisationer, hvori der udtrykkes bekymring omkring den tilsyneladende manglende koordinering mellem forslagene om boligsikring, førtidspension og alderspension og det forhold, at man i Naalakkersuisut ønsker, at fremrykke beskatningen af pensionsindbetalinger til ikke-grønlandske pensionsordninger. Organisationerne fremførte, at disse samlede tiltag kan medføre forringelser for en stor gruppe pensionister, foruden at det kan medføre rekrutteringsproblemer for samfundet, da denne økonomiske forringelse kan afskrække personer i at søge ansættelse i Grønland.

Omkring forslaget om alderspension, så blev det særligt fremhævet, at der er et stort problem med forslagets sammenhæng med tjenestemandreglerne, idet tjenestemand er tvunget på pension med udgangen af den måned, hvor de fylder 65 år. Disse pensionerede tjenestemænd vil ikke være omfattet af reglerne om alderspension, da man agter at sætte pensionsalderen op til 66 år og senere til 67 år, så derfor er det påkrævet med lovtilpasning.

Spørgsmål

Udvalget har til brug for udvalgets behandling af forslaget anmodet Medlemmet af Naalakkersuisut for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender om at besvare en række spørgsmål. Kopi af udvalgets spørgsmål og Medlemmet af Naalakkersuisuts besvarelse er vedlagt nærværende betænkning som **Bilag 1**.

Udvalgets gennemgang af lovforslaget

Det bemærkes indledningsvist, at udvalgets gennemgang og behandling af forslaget tager udgangspunkt i det rettelsesblad til forslaget, som blev omdelt den 1. oktober 2015.

Forslaget om alderspension er opdelt i 14 kapitler og samlet 31 paragraffer.

Kapitel 1 Almindelige betingelser.

Efter de gældende regler for alderspensionister indtræder pensionsalder, når man fylder 65 år.

Med dette forslag er det hensigten, at pensionsalderen skal forhøjes til 66 år fra den 1. januar 2017. Som en undtagelse hertil foreslås det, at kommunalbestyrelsen efter konkret ansøgning kan beslutte, at pensionsalderen først forhøjes til 66 år fra den 1. januar 2021 for en person, som er nedslidt efter mindst 35 års fysisk eller psykisk arbejde.

Det foreslås videre, at pensionsalderen forhøjes til 67 år fra den 1. januar 2021. Som en undtagelse hertil foreslås det, at kommunalbestyrelsen efter konkret ansøgning kan beslutte, at pensionsalderen først forhøjes til 67 år fra den 1. januar 2025 for en person, som er nedslidt efter mindst 35 års fysisk eller psykisk arbejde.

I Landstingsforordning nr. 7 af 1982-28/10 om aldersrente og ældreinstitutioner var pensionsalderen 60 år.

Senest pensionsalderen i Grønland blev hævet, var ved vedtagelse af Landstingsforordning nr. 3 af 7. maj 2007 om alderspension, hvorefter aldersgrænsen blev hævet fra 63 år til 65 år. Dette skete med virkning fra den 1. januar 2008, dog med en overgangsordning frem til 1. januar 2010.

I 2013 var middellevealderen for personer født i Grønland 67,3 år for mænd og 73,3 år for kvinder.

Udvalget bemærker, at der forud for alderspensionen kan tilkendes førtidspension for personer, hvis arbejdsevne er varigt nedsat af fysiske eller psykiske årsager. Dette giver således personer, der forud for indtræden af alderspension mulighed for at få tilkendt en offentlig pension, ifald de har en varig nedsættelse af arbejdsevnen af fysiske eller psykiske årsager.

Udvalget har vurderet spørgsmålet om, hvorvidt der i nærværende forslag er givet et passende varsel for den påtænkte ændring af pensionsalderen. Som nævnt er det generelt hensigten, at pensionsalderen skal forhøjes til 66 år fra den 1. januar 2017 og til 67 år fra den 1. januar 2021.

Udvalget skal udtale, at det altid ud fra borgernes indretningshensyn er vigtigt at med et passende langt varsel. Flertallet i udvalget bestående af Siumut og Demokraterne kan efter omstændighederne godkende det foreslåede varsel. Flertallet bemærker, at der i forslaget er taget højde for særligt nedslidte borgere.

Udvalget har videre drøftet de konkrete forslag til en forhøjelse af pensionsalderen, herunder det under 1. behandlingen af Demokraterne foreslåede, hvorefter pensionsalderen i 2024 hæves til 68 år og i 2027 69 år samt i 2030 til 70 år. Dette med henblik på at imødegå det forhold, at levetiden generelt er stigende samt de økonomiske udfordringer dette vil betyde.

Udvalgets konklusion efter drøftelserne om selve det foreslåede om stigningen i pensionsalder og forslaget om i god tid tillige at beslutte og dermed at varsle yderligere stigninger i pensionsalderen er, at et flertal bestående af Siumut og Demokraterne kan godkende forslaget

i den forelæggende form med den foreslåede overgangsordning, mens et mindretal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit skal opfordre til, at der til denne type af ændringer fremadrettet gives et længere varsel.

Ud fra et mere langsigtet indretningshensyn og for at imødegå den rejste kritik af, at de i forslaget foreslåede stigninger i pensionsalderen har været med for kort varsel, så foreslår Demokraterne fremadrettet, at pensionsalderen i 2024 hæves til 68 år og i 2027 69 år samt i 2030 til 70 år. Dette endvidere med henblik på at tage højde for den stigende middellevetid i Grønland, og for fremadrettet at sikre det økonomiske fundament for det grønlandske velfærdssystem.

Demokraterne skal henstille til, at Naalakkersuisut til 3. behandlingen fremsætter ændringsforslag i overensstemmelse med det fremsatte ønske. Ønsker Naalakkersuisut ikke dette, så bedes det begrundet i svarnotatet til 3. behandlingen.

Udvalget bemærker supplerende, at der er betydelige økonomiske konsekvenser, ifald man politisk ønsker en fravigelse af det i forslaget foreslåede omkring indtræden af pensionsalderen og den foreslåede forhøjelse af pensionsalderen.

I forhold til de almindelige betingelser for at kunne oppebære alderspension følger blandt andet af forslagens § 2, stk. 2, litra 2 som en undtagelse til hovedreglen om, at man skal have dansk indfødsret, at man skal have haft fast bopæl i Grønland mindst 3 år umiddelbart forud for ansøgningstidspunktet.

Dette giver eksempelvis kinesiske, filippinske og thailandske statsborgere mulighed for at få alderspension i Grønland, omend de eksempelvis efter gældende regler ikke kan stemme til valg til Inatsisartut til trods for, at de er fuldt skattepligtige. Udvalget skal imidlertid i sammenhængen henvise til forslagens § 7, hvor optjeningsperioden reguleres i forhold til, hvor mange års fast bopæl man har haft i Grønland.

Udvalget skal samlet om forslagens § 2 anføre, at bestemmelsen ses passende afbalanceret.

Forslagets § 5, stk. 2 skal fremhæves, idet dette forslag til en nyskabende bestemmelse fastslår, at en alderspensionist betragtes som enlig, ifald en alderspensionist er i parforhold med en person, som ikke er pensionist, såfremt alderspensionisten og dennes partner har en årlig samlet aktuel skattepligtig indkomst uden ligningsmæssige fradrag på under kr. 200.000. Dette følger ligeledes af forslagens § 5, stk. 3 ifald alderspensionistens partner varigt er flyttet til en social døgninstitution. I dette tilfælde betragtes alderspensionisten også som enlig.

Kapitel 2 Tilkendelse og optjening

Udvalget har ikke særlige bemærkninger til forslaget §§ 6-7, da disse bestemmelser fremstår med den fornødne klarhed.

Kapitel 3 Pensionsbeløbet og Kapitel 4 Årlig regulering af alderspension

Efter forslaget § 8 skal alderspension fremadrettet bestå af et grundbeløb og et pensions-tillæg.

Forslagets §§ 9-11 er vigtige, idet de angiver de størrelsen på, og reguleringen af grundbeløbet og pensionsbeløbet, foruden at bestemmelserne regulerer, hvorledes disse beløb skal nedsættes som følge af størrelsen af den samlede aktuelle skattepligtige indkomst uden ligningsmæssige fradrag bortset fra alderspension og pension efter Nordisk Konvention om social sikring.

Det er meget vigtigt, at Naalakkersuisut snarest får udarbejdet en vejledning til brug for sagsbehandlere i kommunerne, så det sikres, at alderspensionen kan beregnes korrekt.

I forlængelse af 1. behandlingen af forslaget er i udvalget gennemført en særlig drøftelse af forholdene for enlige alderspensionister, idet det under debatten blev fremført, at særligt gruppen af enlige ikke i nævneværdigt grad sås at ville blive begunstiget af forslaget.

Udvalget har forespurgt til de økonomiske konsekvenser af en stigning i alderspensionen for enlige med henholdsvis 300 kr., 500 kr. eller 1000 kr. pr måned, jf. **Bilag 1**. Det anføres i besvarelsen, at sådanne stigninger vil medføre årlige udgiftsstigninger på henholdsvis 7 mio. kr. 12 mio. kr og 24 mio.

Efter en nærmere drøftelse af dette spørgsmål skal det fremføres, at et flertal i udvalget bestående af Siumut og Demokraterne ikke finder den økonomiske situation moden til disse stigninger, men alene de stigninger, som følger af forslaget og ændringsforslaget.

Udvalget har ikke supplerende bemærkninger til forslaget Kapitel 4, idet bestemmelsen i forslaget § 12 fremstår med den fornødne klarhed. Udvalget skal henvise til forslaget § 20, stk. 1, hvorefter modtagere af alderspension har pligt til at underrette myndighederne om ændringer i personlige forhold, der kan have betydning for alderspensionen og størrelsen af denne. Typisk vil det være tale om en aktuel ændring af pensionistens indtægtsforhold, men eksempelvis også forhold om samliv og ægteskab.

Kapitel 5 Ophold uden for eget hjem på institution mv.

Forslagets § 13 omhandler og regulerer forhold om alderspension i den situation, hvor en alderspensionist enten midlertidigt eller længerevarende opholder sig uden for eget hjem på institution eller lignende, hvor det offentlige afholder udgifterne.

Udvalget har ikke særlige bemærkninger til forslaget § 13, stk. 1 ved midlertidige ophold uden for eget hjem, omend det er en svaghed i forslaget, at der ikke nærmere redegøres for, hvornår der tidsmæssigt er tale om henholdsvis et midlertidigt eller længerevarende ophold uden for eget hjem. Naalakkersuisuts bemærkninger imødeses med henblik på en umiddelbar præcisering og en efterfølgende præcisering i vejledningen.

Fra udvalgets side skal der opfordres til, at det sikres, at den udbetalende myndighed har en løbende forpligtigelse til, at vurdere spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om midlertidigt eller længerevarende ophold udenfor hjemmet og at dette spørgsmål er baseret på retningslinjer fra Naalakkersuisut.

Udvalget har særligt drøftet forslaget § 13, stk. 2, hvorefter alderspensionen ved længerevarende eller permanent ophold uden for eget hjem på institution m.v., hvor det offentlige afholder udgifterne, og hvor forslaget regulerer bestemmer, at alderspension udbetales uændret i flyttemåned og den efterfølgende måned, men derefter alene med 46 pct. af grundbeløbet, foruden at eventuel udbetaling af pensionstillæg ophører den efterfølgende måned efter flyttemåned.

Udvalget skal udtale, at denne ordning ses afbalanceret.

Kapitel 6 Tillæg – børnetillæg, handicap- og helbredstillæg og økonomisk- og rådighedsbestemte tillæg

Forslagets §§ 14-15 omhandler børnetillæg. Udvalget finder, at forslaget §§ 14-15 fremstår klart og tydeligt, og har således ikke særlige bemærkninger til disse bestemmelser.

Forslagets § 16 omhandler handicap- og helbredstillæg. Udvalget finder også, at forslaget § 16 fremstår med den fornødne klarhed. Udvalget påpeger dog, at alderspensionister ikke må stilles ringere end reglerne for personer med vidtgående handicap efter at de omfattes af reglerne om alderspension. Udvalget anmoder om, at Naalakkersuisut snarest skal få udarbejdet de nærmere regler på området.

Forslagets § 17, stk. 1-3 omhandler økonomisk tillæg, der kan komme på tale under særlige økonomiske vanskeligheder eller at der er tale om truende økonomisk nød.

Udvalget har drøftet det nærmere omfang af bestemmelsen om økonomiske tillæg og herunder det fremførte i bemærkningerne til bestemmelsen om, hvornår og under hvilke omstændigheder, der kan være tale om særlige økonomiske vanskeligheder eller alvorlig økonomisk nød. Udvalget skal præciserende udtale, at Naalakkersuisut får udarbejdet

bekendtgørelse og vejledning, så kommunerne kan administrere bestemmelsen med den fornødne klarhed.

Forslagets § 17, stk. 4 omhandler rådighedsbestemte tillæg. Forslaget om rådighedsbestemte tillæg blev fremsat ved rettelsesbladet til forslaget af 1. oktober 2015 og var således ikke en del af det forslag, som blev sendt i høring. Naalakkersuisut følte sig efter en nærmere gennemgang af høringssvarene politisk motiveret til at indføre dette tillæg i forslaget, eftersom særligt kommunerne efterlyste dette i høringssvarene.

Kommunerne foreslås herefter at kunne fastsætte minimumsgrænser for alderspensionisters rådighedsbeløb efter afholdelse af faste udgifter.

Udvalget skal omkring forslagens § 17, stk. 4 omkring rådighedsbestemte tillæg udtale, at man politisk er tilfreds med, at der kan fastsættes kommunale minimumsgrænser for alderspensionisters rådighedsbeløb.

I forslagens § 17, stk. 6 gives en alderspensionist ret til at deltage i én årlig begravelse udenfor hjembyen internt i Grønland. Dette forslag til en regulering af muligheden for at alderspensionister kan tilkendes hjælp til at deltage i én begravelse udenfor hjembyen følger af forslaget FM 2015/20 vedtaget under forårssamlingen 2015. Forslaget i den endelige form havde følgende ordlyd:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at arbejde for, at der i kommende forslag til ændring af reglerne om alderspension indarbejdes en hjemmel til, at alderspensionister én gang årligt efter ansøgning gives mulighed for at få hjælp til, at kunne deltage i begravelse i Grønland udenfor hjembyen i tilfælde af nære pårørendes død. Hjælpen skal kunne ydes helt eller delvist, med eller uden tilbagebetalingspligt efter en ensartet kommunal skønsvurdering med udgangspunkt i alderspensionistens økonomiske forhold.

Udvalget har drøftet, hvorvidt begravelsesbestemmelsen skal præciseres i forhold til relationen mellem alderspensionisten og den afdøde. Man kunne eksempelvis præcisere, at dækning af årlige transportudgifter ifm begravelse alene skulle kunne komme på tale, ifald der er tale om søskende, børn, børnebørn, oldebørn eller tipoldebørn til alderspensionisten. Udvalget er efter nærmere drøftelser kommet frem til, at et flertal i udvalget bestående af Siumut og Demokraterne finder, at bestemmelsen skal begrænses til søskende, børn, børnebørn, oldebørn eller tipoldebørn til alderspensionisten.

Udvalget har videre drøftet, hvorvidt forslaget i den fremlagte form ses at være i overensstemmelse med forslaget i FM 2015/20 for så vidt angår 2. del af beslutningsforslaget, der har følgende ordlyd: *Hjælpen skal kunne ydes helt eller delvist, med eller uden*

tilbagebetalingspligt efter en ensartet kommunal skønsvurdering med udgangspunkt i alderspensionistens økonomiske forhold.

Udvalget har drøftet, hvorvidt retten til, og dækningen af transportudgifter i forbindelse med deltagelse i begravelse skal vurderes i forhold til alderspensionistens indtægts- og formueforhold.

Et flertal i udvalget skal udtale, at der skal indarbejdes en indtægtsgrænse i bestemmelsen, hvorefter alene alderspensionister med en årsindkomst på mindre end kr. 250.000 skal kunne få fuld dækning af transportudgifter. I særlige tilfælde, hvor rejseudgifterne er særligt bekostelige skal denne indtægtsgrænse kunne være kr. 300.000.

Naalakkersuisut skal anmodes om at fremsætte ændringsforslag til 3. Behandlingen i overensstemmelse hermed.

Kapitel 7 Vederlagsfri hjemmehjælp

I udvalget er der fuld støtte til forslaget § 18, hvorefter en alderspensionist har ret til vederlagsfri hjemmehjælp, hvis hjemmehjælp er nødvendigt for, at alderspensionisten kan forblive i eget hjem.

I den nærmere regulering af hjemmehjælpen ses der at være et udtalt behov for at Naalakkersuisut nærmere får præciseret, hvad der i praksis forbindes med hjemmehjælp. Det skal eksempelvis præciseres i hvilket omfang hjemmehjælp omfatter praktisk hjælp, så som rengøring, tøjvask, indkøb, snerydning m.v. Der er således vigtigt at få præciseret, hvad der kvantitativt og kvalitativt er opgaver for hjemmehjælpen. Der skal endvidere være klarhed over afgrænsningerne mellem den kommunale hjemmehjælp og de opgaver, som varetages af sundhedsvæsenet og støttepersoner til alderspensionister.

Kapitel 8 Administration

Udvalget finder, at forslaget § 18 fremstår med den fornødne klarhed.

Kapitel 9 Oplysnings- og kontrolpligt

Udvalget tilslutter sig, at modtagere af alderspension har pligt til at underrette myndigheder og i første omgang bopælskommunen om ændringer i forhold af betydning for retten til alderspension og eventuelle tillæg, eller for regulering heraf.

Udvalget skal til 2. behandlingen af nærværende forslag opfordre Naalakkersuisut til at redegøre for, hvorfor denne oplysningspligt tillige skal rettes til Naalakkersuisut, idet dette ikke umiddelbart fremgår af forslaget. Der kan måske specifikt tænkes på de konkrete tilfælde, hvor Naalakkersuisut behandler ansøgninger, jf. forslaget § 19, stk. 2, hvor ansøger

har bopæl udenfor den kommunale inddeling. Ifald dette er tilfældet kunne dette med fordel præciseres i forslaget § 20, stk. 1.

Udvalget ser gerne, at Naalakkersuisut til 2. behandlingen af forslaget uddyber forslaget § 21 omkring kommunalbestyrelsens forpligtigelse til at føre kontrol med udbetaling af alderspension og eventuelle tillæg, herunder hvorvidt denne kontrolforpligtigelse anses at ligge udover den sædvanlige eller lovfæstede forpligtigelse til at sikre, at der udbetales de rette beløb til rette modtagere på rette tidspunkt.

For kommunerne er det afgørende, at der er helt klarhed over de forpligtigelser nærværende forslag pålægger kommunerne, og de økonomiske og administrative konsekvenser forbundet hermed.

Kapitel 10 Udbetaling

Udvalget har ikke selvstændige bemærkninger til forslaget § 22 om udbetaling af alderspension.

Udvalget støtter i det hele forslaget § 23, hvorefter det konkret kan besluttes at sætte en alderspensionist under administration i forhold til alderspensionen, ifald vedkommende ikke kan varetage sin økonomi. Udvalget henstiller til, at kommunerne gør brug af dette redskab med henblik på at sikre ordnede økonomiske forhold for de alderspensionister, der ikke kan varetage deres økonomi forsvarligt, og dermed sikre de trykke rammer alle ønsker.

Udvalgets finder at forslaget § 24 fremstår med den fornødne klarhed.

Kapitel 11 Udlæg

Udvalget har noteret sig forslaget § 25, hvorefter *alderspension og eventuelle tillæg kan alene gøres til genstand for udlæg eller andre former for tvangsfuldbyrdelse for gæld til offentlige myndigheder.*

Kapitel 12 Klageadgang

Udvalget finder, at forslaget § 26, hvorefter afgørelser efter loven kan påklages til Det Sociale Ankenævn fremstår klart og tydeligt, hvorefter udvalget ikke skal knytte nærmere bemærkninger desangående.

Kapitel 13 Finansiering og regnskab

Udvalget har noteret sig de økonomiske fordelingsnøgler mellem Landskassen og kommunerne, som fremgår klart af forslaget § 27 omkring udgifter til alderspension, tillæg og hjemmehjælp.

Udvalget skal præciserende anmode Naalakkersuisut om til 2. behandlingen af forslaget om at redegøre for finansieringen af udgifter forbundet med begravelsesudgifter for alderspensionister, idet dette ikke entydigt ses at fremgå af forslaget eller dets bemærkninger.

Udvalget kan med henvisning til forslaget § 29 støtte, at Naalakkersuisut sikres statistiske oplysninger om modtagere af alderspension. Det er politisk meget vigtigt, at der tilvejebringes valid statistik på området til brug for kommende finanslov og lovgivningsinitiativer, herunder politiske tiltag omkring ældre.

Kapitel 14 Ikrafttrædelse

Et flertal i udvalget bestående af Siumut og Demokraterne kan tiltræde, at loven træder i kraft den 1. januar 2016.

Forslagets økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser ved forslagets realisering er beskrevet under forslagets almindelige bemærkninger. Idet disse beskrivelser er ganske omfattende skal udvalget generelt henvise til disse.

Udvalget har noteret sig, at forslaget vil medføre merudgifter i de første år efter forslagets ikrafttræden, mens stigningen i pensionsalderen efterfølgende medføre besparelser i forhold til den gældende alderspensionsordning. Særligt har pensionsalderen stor økonomisk betydning. Ifald man politisk måtte udsætte stigningen i pensionsalderen, så vi dette umiddelbart have store økonomiske konsekvenser, som man ansvarligt må redegøre for.

Udvalget skal medtage følgende tabel hentet fra de almindelige bemærkninger til forslaget, idet den ganske klart præsenterer det samlede økonomiske effekter af nærværende forslag, foruden at man kan sammenholde disse med de gældende regler:

Tabel. Samlede konsekvenser af alderspensionsreform ved ikrafttræden 1. januar 2016

	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030	2035	2040
	-								
	mill.kr.-								
Gældende									
alderspension	380,5	388,3	393,8	400,5	409,5	468,4	537,6	588,2	583,8
Ændret struktur	20,4	19,8	19,0	19,2	19,6	19,8	23,0	26,1	26,8
Forhøjelse af									
pensionsalder	0,0	-16,3	-31,5	-33,3	-36,7	-112,6	-125,1	-114,3	-91,7
Samlet effekt	20,4	3,5	-12,6	-14,0	-17,1	-92,8	-102,1	-88,3	-64,9
Udgifter ny									
alderspension	400,9	391,7	381,2	386,5	392,3	375,5	435,5	499,9	519,0

Udvalget bemærker, at dette forslag ikke agter at ændre fordelingsnøglen mellem Selvstyret og kommunerne, hvorefter det fastholdes at udgifterne fordeles med 90 pct. til landskassen og 10 pct. til kommunerne.

Forslagets konsekvenser for borgerne

Under de almindelige bemærkninger til forslaget er der redegjort for forslagens konsekvenser for borgerne. Udvalget skal henviser til disse bemærkninger i sin helhed, men alene fremdrage enkelte elementer.

Udvalget har noteret sig vigtigheden af, at borgerne gennem deres arbejdsliv får sparet op til alderdommen. Udvalget henstiller til skærpet opmærksomhed mod, at Naalakkersuisut fremmer rammerne herfor og igangsætter påkrævede og strukturelle tiltag for at sikre denne pensionsmålsætning for alle erhvervsaktive borgere. I betænkningen fra Skatte- og Velfærdskommissionen ses at være flere anbefalinger på området, som Naalakkersuisut helhedsorienteret skal forholde sig til.

Udvalget har bemærket det af Naalakkersuisut fremførte, hvorefter det anses at forslaget helt overvejende vil have positive økonomiske konsekvenser for alderspensionisterne. Det anslås således fra Naalakkersuisut, at *ud af 3.723 alderspensionister (kun de alderspensionister som har modtaget alderspension i hele 2013) vil forventeligt kun 83 alderspensionister opnå en lidt ringere økonomisk situation.*

Det har politisk stor bevågenhed, hvilket også blev fremført under 1. behandlingen af dette forslag, hvilken økonomisk betydning nærværende forslag vil have for de enkelte grupper og kategorier af alderspensionister – enlige og samlevende. Som følge heraf, og for at synliggøre disse økonomiske konsekvenser for borgerne, så tillader udvalget at citere følgende fra de almindelige bemærkninger til forslaget:

Enlige alderspensionister

Enlige alderspensionister uden indtægter ud over alderspensionen vil ikke påvirkes af lovforslaget. I stedet for at modtage et grundbeløb på kr. 129.800 (2013-tal) vil alderspensionisten modtage en grundpension på 58.000 kr. og en tillægspension på 72.000 kr., altså samlet set det samme beløb som tidligere.

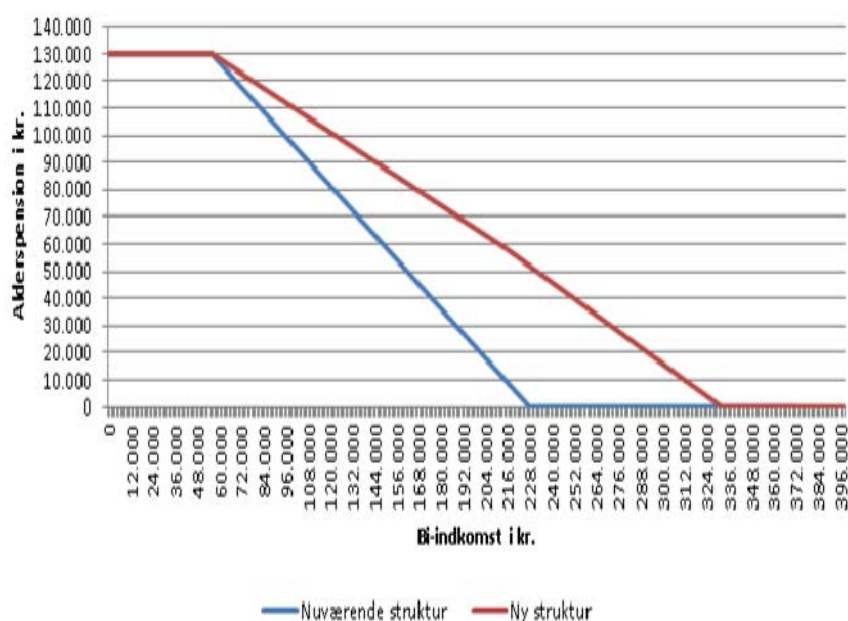
<i>Enlig alderspensionist</i>	<i>Eksisterende alderspensionsordning</i>	<i>Nyt forslag til alderspensionsordning</i>
<i>Max grundpension</i>	<i>Nej</i>	<i>58.000 kr</i>
<i>Max pensionstillæg</i>	<i>Nej</i>	<i>72.000 kr</i>
<i>Max pension I alt</i>	<i>130.000 kr.</i>	<i>130.000 kr.</i>

<i>Aftrapning ved egen biindtægt</i>	<i>Hele pensionen</i> 56.000 kr. – 228.000 kr.	<i>Grundpension</i> 216.000 kr. – 332.000 kr. <i>Pensionstillæg</i> 56.000 kr. – 216.000 kr.
<i>Hjemmehjælp egenbetaling</i>	<i>Ja</i>	<i>Nej</i>
<i>Pensionsalder</i>	65 år.	66 år i 2017 67 år i 2021

Reformen betyder, at udbyttet af egen pensionsopsparring og eventuel arbejdsindkomst forøges. Dette skyldes, at aftrapningsprocenten falder til 45 pct. for tillægspensionen og 50 pct. for grundpensionen fra en aftrapningsprocent på over 70 pct. i den hidtidige ordning.

En enlig alderspensionist uden bi-indkomst vil ikke blive påvirket af ændringen. Det fladere aftrapningsforløb betyder, at alderspensionen først bortfalder ved en bi-indkomst på 332.000 kr. (2013 satser). Det ændrede aftrapningsforløb medfører, at alderspensionisten får et højere afkast af øget erhvervsdeltagelse og egen pensionsopsparring.

Figur. Nuværende alderspensionsordning sammenholdt med ny alderspensionsordning.

Som det fremgår af figuren vil enlige med en bi-indkomst blive stillet bedre. Lovforslaget medfører, at enlige vil få både et større incitament til at spare op til alderdommen samt til at forblive længere på arbejdsmarkedet.

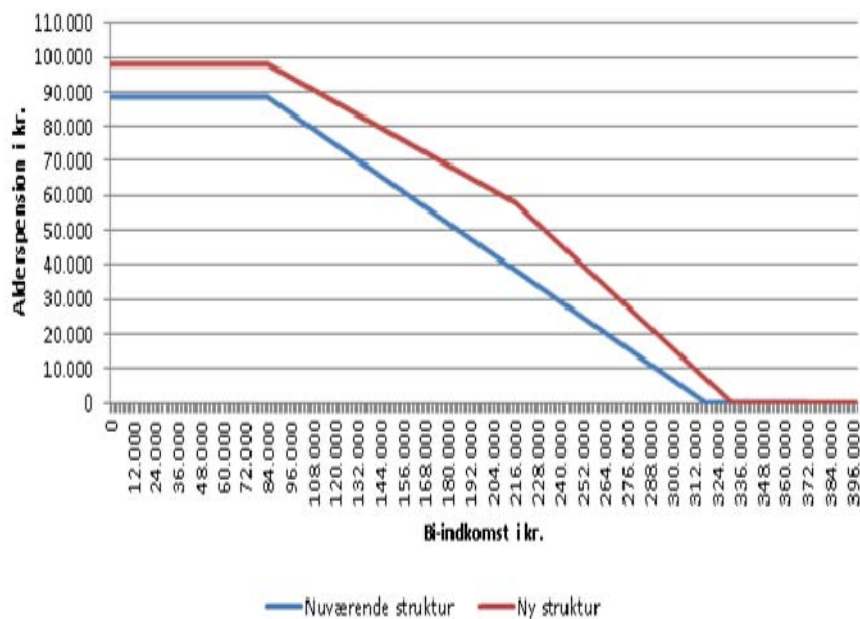
Alderspensionister i parforhold

Alderspensionister, der lever i et parforhold med en alderspensionist, og som ingen biindkomst har udover alderspensionen, vil få en mindre stigning i ydelsen. Grundpensionen påvirkes udelukkende af egen indkomst og er dermed uafhængig af partnerens indkomst.

Alderspensionist samlevende med alderspensionist	Eksisterende alderspensionsordning	Nyt forslag til alderspensionsordning
Max grundpension	Nej	58.000 kr
Max pensionstillæg	Nej	40.000 kr
Max pension I alt	90.000 kr	98.000 kr.
Aftrapning ved egen biindtægt	Hele pensionen 84.000 – 318.000 kr.	Grundpension 216.000 kr. – 332.000 kr. Pensionstillæg 83.000 kr. – 216.000 kr.
Hjemmehjælp egenbetaling	Ja	Nej
Pensionsalder	65 år.	66 år i 2017 67 år i 2021

Alderspensionister i parforhold, vil på samme måde som enlige alderspensionister få et større udbytte af egen pensionsopsparing og eventuel arbejdsindkomst, da aftrapningsprocenten falder til 30 pct. for pensionstillægget mod op til 53 pct. tidligere.

Figur. Et alderspensionistpar efter nuværende alderspensionsordning og den ny.

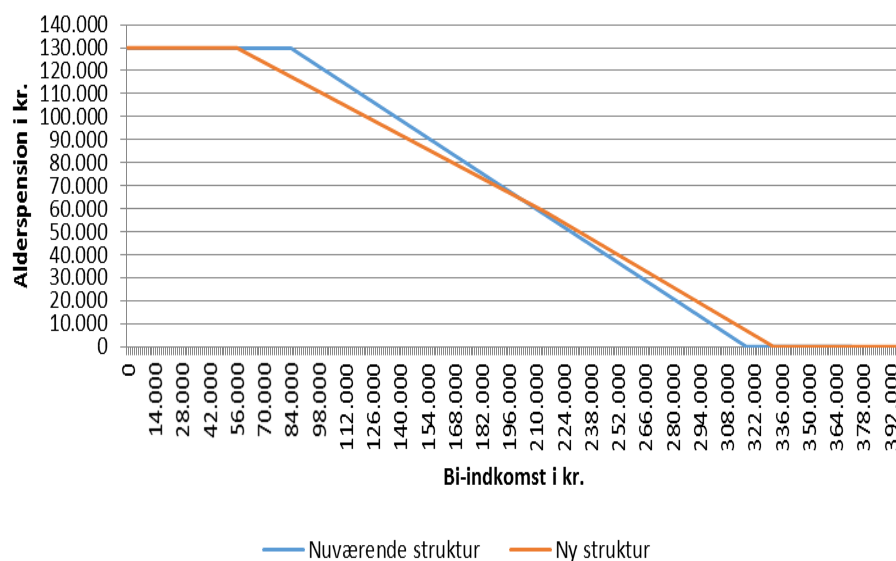

Konsekvenserne for alderspensionister samlevende med en førtidspensionist vil stort set være identiske med et samlevende alderspensionistpar.

Øvrige grupper, herunder alderspensionister i parforhold med en person, der ikke er berettiget til nogen form for pension

De øvrige grupper, herunder alderspensionister i parforhold, vil stort set blive stillet tilsvarende de nugældende regler. Det skyldes, at alderspensionisterne vil være berettiget til et pensionstillæg svarende til pensionstillægget for enlige, såfremt pensionistens og partnerens indkomst er under 200.000 kr. De øvrige grupper vil således i højere grad blive sidestillet med alle andre alderspensionister.

Figur. Øvrige grupper

Dog bortfalder reglen om, at samlevende uden egen indkomst uanset samlevers indkomst har ret til 50 pct. af højeste pensionssats for enlige. Herved vil en del lide et mindre indkomstab, men det vil primært gælde alderspensionister med høje biindtægter og hermed altså ikke de økonomisk svagest stillede. Samtidig vil de blive ligestillet med andre alderspensionister.

Udvalgets sammenfattende og supplerende bemærkninger

Alderspensionen i Grønland er en social pension, der skal sikre, at de økonomisk dårligst stillede ældre sikres en vis levestandard. Alderspensionen er således en del af vores velfærdssystem.

Det skal fremhæves, at de gældende regler om alderspension er ikke til hinder for, at de alderspensionister, der kan eller vil arbejde, har mulighed herfor. Dette gælder ligeledes nærværende forslag, hvor man imødekommer de mange politiske ønsker om, at det i endnu højere grad skal være attraktivt for ældre, at kunne fastholde tilknytning til arbejdsmarkedet, uden at det betyder en for stor reduktion af alderspensionen.

Det bliver flere og flere ældre i samfundet, og denne udvikling fortsætter, når vi fremskriver vores befolkningsstatistik og dermed den demografiske udvikling. Isoleret set er det positivt at vi generelt lever længere, men problemet er, at antallet af forsørgere ikke stiger, eller ikke stiger i samme takt. Problematikken er velbeskrevet i Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning fra 2011, hvor det blandt andet anføres, vi idag er 3.700 personer i aldersgruppen 65 år og ældre, og at dette tal i 2040 vil være 9.200. Dette sammenholdt med, at antallet af

18-64-årige vil være stort set konstant.

Om nærværende forslag til regulering af alderspensionen er økonomisk bæredygtigt er et ganske centralt spørgsmål, som udvalget imidlertid ikke konkret kan vurdere i forhold til den økonomiske udvikling som helhed. De økonomiske konsekvenser af forslaget ses generelt velbeskrevet af Naalakkersuisut i forslaget, men den økonomiske bæredygtighed skal vurderes samlet i forhold til den økonomiske udvikling som helhed. Udvalget er nødt til at have tillid til, at Naalakkersuisut og Inatsisartut i øvrigt anser nærværende forslag som økonomisk bæredygtigt ud fra en helhedsvurdering af udviklingen af det grønlandske samfund, og ikke mindst den økonomiske udvikling.

Måtte det på sigt vise sig, at forslaget ikke er økonomisk bæredygtigt, så skal det påregnes, at der vil ske ændringer på området, således at også vores velfærdssystem for ældre må tilpasses den økonomiske udvikling og formåen.

Udvalget har bemærket, at Naalakkersuisut betoner vigtigheden af, at de erhvervsaktive borgere forøger egen opsparing, og dette blandt andet gennem arbejdsmarkedspensioner.

Udvalget kan fuldt ud støtte opsparings- og pensionstiltag, og skal opfordre til, at Naalakkersuisut arbejder videre omkring at få realiseret disse. Udvalget skal fremhæve, at Naalakkersuisut tillige skal arbejde for, at de mange selvstændige erhvervsudøvere, så som fiskere, fangere og landmænd i lighed med øvrige gives motivation og rammer for, at kunne spare op til alderdommen. I forlængelse heraf skal udvalget endvidere henstille til, at Naalakkersuisut er opmærksom på forslagets samspil med reglerne om tjenestemandspension.

Under denne samling arbejder udvalget tillige med et nyt forslag om boligsikring i lejeboliger. Udvalget skal henstille til Naalakkersuisut, at der er skærpet opmærksomhed mod dette forslags samspil med andre sociale regelsæt, herunder ikke mindst forslaget om boligsikring, således at disse forslag afstemmes og er i social balance.

Uanset om der i udvalget opnås politisk enighed om forslaget, så står et samlet udvalg bag, at den nærmere implementering og virkning af forslaget skal følges tæt. Politisk skal det vurderes, hvorvidt forslaget virker efter hensigten, om de afsatte og afledte økonomiske og administrative konsekvenser af forslaget var som forudsat, og om forslaget rent administrativt er håndterbart, hensigtsmæssigt og tilstrækkelig.

Udvalget skal som følge heraf anmode om, at udvalget senest den 1. januar 2018 modtager en samlet redegørelse eller evaluering om de forhold, som udvalget har anført.

Vil man i Naalakkersuisut og i kommunerne forinden få erfaringer med uhensigtsmæssige samspilproblematikker eller uhensigtsmæssigheder omkring lovgivningen i øvrigt, så skal udvalget anmode om, at der uden ugrundet ophold følges op.

Ændringsforslag fra Naalakkersuisut

Den 29. oktober 2015 fremsendte Naalakkersuisut ændringsforslag til 2. behandling af forslaget.

Det skal påtales, at der ikke med ændringsforslaget fulgte en redegørelse af de økonomiske og administrative konsekvenser af ændringsforslaget. Under samråd den 3. november 2015 fik udvalget redegjort for ændringsforslaget til forslaget.

Udvalget skal omkring ændringsforslaget udtale, at ændringsforslaget kan tiltrædes af et flertal i udvalget bestående af Siumut og Demokraterne.

Udvalgets indstillinger

Et flertal i udvalget bestående af Siumut og Demokraterne finder forslaget og dets formål fuldt støtteværdigt.

På denne baggrund og med de fremførte bemærkninger og overvejelser, så indstiller dette flertal ændringsforslaget fra Naalakkersuisut til vedtagelse, og forslaget i den herefter foreliggende form til vedtagelse.

Et mindretal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit skal anføre:

Vi er hos Inuit Ataqatigiit enige i den politiske reformering af vort lands økonomi. Men reformen her er gennemført forhastet, og er af koalitionen udført uden delagtiggørelse af befolkningen. Inuit Ataqatigiit er ikke enige i, at man, på trods af der er så mange områder, hvor der er mulighed for at spare og afgiftsbelægge, som det første vælger at spare på alderspensionen.

Inuit Ataqatigiit kan ikke støtte, at man i stedet for først at hente midler iblandt højindkomstgrupperne, og tilskud til de velhavende, vælger at lade dem med størst behov være ofre til reformordningen.

Hævelse af pensionsalderen må anses for værende en forværrelse af velfærd i samfundet. Særligt kan pensionsalderen risikere at blive sat for højt i forhold til gennemsnitsalderen. Inuit Ataqatigiit har derfor foreslået, at hævelsen af pensionsalderen udskydes så den hæves til 66 år i 2019 og først i 2023 hæves til 67 år. Vi mener, at befolkningen ikke har fået mulighed for at tage stilling til de mange spørgsmål der er forbundet med en så omfattende alderspensionsreform. Det er ikke ligefrem acceptabelt.

Enlige pensionister får ikke forhøjet deres indkomst, det på trods af, at der er bevis på at enlige mennesker bliver hårdest ramt af prisstigninger og inflation. Som følge af at den gensidig forsørgepligt lovgivningsmæssigt ophæves for gamle med samlever, vil tilskud, der fjernes "opsluge" stigningen i pensionen. Således vil stigningen i pensionen alt taget i betragtning ikke siges at være overvældende.

Vi hos Inuit Ataqatigiit vil med vores mindretalsudtalelse understrege vores uenighed i, at vi politisk skal fratage midler fra dem med størst behov uden at de reformer der i højere grad vil føre til øget lighed er igangsat. Her peger vi på en skatte-, bolig- og socialreform. Vi er ikke enige i en ordning, hvor vi undgår at lade de indkomstmæssigt mest ressourcestærke tage del i byrden. Koalitionens reform skaber afstand i befolkningens solidariske ånd.

Inuit Ataqatigiit er imod, da man på denne måde har forhindret at folket som et samfund i sin helhed gennemfører reformer, samarbejder, og i enighed gennemfører økonomiske reformer. At man vil hente besparelser hos de gamle og kalde det vort lands økonomiske reform, er vi hos Inuit Ataqatigiit imod, det vil give behov for mere drastiske reformer efterfølgende.

På denne baggrund og med de fremførte betæneligheder kan dette mindretal ikke indstille forslaget til vedtagelse.

Med disse bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Tillie Martinussen, Formand

Agathe Fontain

Jess Svane

Ineqi Kielsen

Laura Tàunâjik

6. november 2015

EM 2015/160

Ane Hansen

Mimi Karlsen

EM 2015/160

J.nr. 01.25.01/15EM-LABU-00160

J.nr. 01.38.01.03-00056